

TERRAGNI, 2004.

Arhitectura, nr.25, iulie 2004

O sută de ani de la naștere și peste saizeci de la moarte, e încă relevant astăzi arhitectul din micul oraș de la granița Italiei?

Terragni poate fi pus în paralel cu Horia Creanga. Amândoi sunt exponenți principali ai arhitecturii moderne din aceeași perioadă, și amândoi au dispărut fulgerător în același 1943, simboluri ale unui curent luminos și clar care nu s-a mai întors.

Și așa se face că astăzi Terragni pare prins într-un trecut prestigios dar prafuit. La urma urmelor cea mai faimoasă clădire a lui e o combinație antebellică de casă de cultură și comitet de partid. Fațada ei e familiară oricui a trecut printr-un curs de Istoria Arhitecturii; dar puțini rețin mai mult decât o fotografie alb-negru, făcută acum șaptezeci de ani.

Destul totuși ca să te aduca la Como, odată ce ești pe aproape. *Casa del Fascio* (1932-36) e centrală dar are o poziție bizară, ascunsă în spatele Catedralei, tăiată de centrul istoric de o cale ferată și o sosea aglomerată. Clădirea este astăzi sediul regional al Garzii Financiare Italiene, ai cărei remarcabil de deschiși ofiteri te lasă cu ușurință să faci o vizită.

Și abia de aici începe să se înțeleagă că e vorba de ceva cu adevărat special.

Casa del Fascio nu e doar o clădire oarecare, ascunsă în spatele unei fațade elegante și bine proporționate.

Fatada e doar o tema care se repeta in structura insasi a edificiului, dezvoltandu-se intr-o serie de sectiuni care formeaza un spatiu curat si clar ca un cristal. Ca intr-un concert de muzica clasica in care nenumarate variatii dau forma unui intreg unic.

Cladirea nu e o constructie definitiva, perfecta in sine insasi, buna numai pentru contemplat. E o cutie de rezonanta, si asta nu doar pentru ca e definita de planuri succesive care se repeta. Ci pentru ca o simti reflectindu-ti bucuria, atunci cind o descoperi; iti pune in fata un dialog cu o persoana vie si nu un monolog monumental si sec. *Casa del Fascio* nu vorbeste despre istorie sau arhitectura moderna; mesajul ei e simplu si plin de lumina, valabil in-afara timpului si fara legatura cu el.

Intilnirea cu relativ mai putin cunoscutul Asilo Sant'Elia (1934-36) e altfel. E o intilnire cu transparenta, cu claritatea, cu lumina, aduse impreuna ca sa protejeze cu grija de parinte utilizatori prescolari. E evidenta atentia lui Terragni pentru acesti clienti speciali; rezultatul e o cladire in care geometria si lumina exprima o caldura personala iesita din comun.

La Milano, Casa Rustici (1933-36) intoarce pe dos cu indrazneala tipologia tipica a cladirilor de locuinte (imobilelor de raport?) locale, transformind in fatada transparenta coridoarele deschise perimetrare de obicei curtii interioare - care se deschide si ea astfel strazii. La vremea ei ideea i-a socat intr-atit pe functionarii primariei, incit au refuzat sa elibereze permisul de constructie de nu mai putin de noua ori; balcoanele aeriene ale cladirii sint la fel de elegante si surprinzatoare si azi.

...Terragni a construit relativ mult, inainte de a se intoarce de pe Frontul de Est numai ca sa moara prematur, in 1943. Cele mai reusite dintre cladirile lui sint extraordinar de clare si pline de lumina. Departe de tumultul dramatic din care sint nascute, ele ne invata, inca, cum Arhitectura nu e doar stiinta de a pune caramizi una peste alta. Ci o constructie spirituala, exprimata in caramizi, sticla si beton.

Da. Terragni e, inca, interesant in 2004.

Imagini din Imobilul Rustici, Milano. Foto Irina Suteu

Centenarul lui Giuseppe Terragni e marcat de o serie de evenimente organizate de Comitato Nazionale per le celebrazioni del primo centenario della nascita di Giuseppe Terragni. Pentru mai multe detalii va sta la dispozitie situl comitetului, www.GT04.org.

copyright © Stefan Davidovici and Irina Suteu 2004